

Особливості змагальної діяльності гандболісток команди вищої ліги**ХДУ-Дніпрянка**Стрикаленко Є.А.¹, Шалар О.Г.¹, Гузар В.М.², Хоменко В.В.²¹Херсонський державний університет²Херсонська державна морська академія

Анотація. Мета – визначити ефективність ігрової діяльності гандболісток вищої ліги та встановити особливості їх дій в залежності від ігрового амплуа. **Матеріал і методи.** контингент дослідження склали 15 студенток-гандболісток, які грають за команду ХДУ-Дніпрянка в жіночому чемпіонаті України вищої ліги. Дослідження особливостей ігрової діяльності гандболісток відбувалось під час участі команди в змагальних іграх з різними суперниками, що дозволило об'єктивно визначити пріоритетні напрямки гри студентської гандбольної команди. Тривалість дослідження: травень-жовтень 2020 року. Для визначення особливостей ігрової діяльності велася фіксація різних технічних прийомів та тактичних дій в нападі: кількість передач м'яча партнерам на різну дистанцію, в різному напрямку, ведення м'яча по майданчику, індивідуальні обіграння, кидки м'яча по воротам; в захисті – перехоплення м'яча, блокування, відбір м'яча без порушення правил, тощо. Були досліджені показники всіх гравців та згруповані за виконанням ігрових функцій – розігруючі, півсередні, лінійні, крайні гравці. **Результати дослідження:** встановлено, що інтенсивність змагальної діяльності протягом гри найвища у півсередніх гравців – 0,72 бали, децю менша інтенсивність дій припадає на діяльність розігруючих – 0,69 балів та крайніх – 0,63 бали та самий низький показник інтенсивності у лінійних гравців – 0,48 балів. Аналізуючи результати якості виконання техніко-тактичних дій гравців різного ігрового амплуа зазначимо, що найбільш висока точність у півсередніх (0,68 бали) та розігруючих (0,62 бали) гравців. Відповідно в даних амплуа гандболісток відмічений й самий високий відсоток браку при виконання змагальних дій. Точність змагальних дій лінійних гравців складає 0,51 бал, а самий низький показник якості техніко-тактичних дій у крайніх нападників (0,41 бал). Відсоток браку в крайніх та лінійних гравців не суттєво відрізняється і становить 0,26 та 0,24 бали відповідно. **Висновки:** встановлено, що найбільші значення, щодо особистої корисності на майданчику, мають розігруючі гравці – 0,74 бали, децю менші значення у півсередніх – 0,63 бали, а низькі показники притаманні лінійним та крайнім гравцям (0,53 та 0,48 балів, відповідно). Доведено, що особливість змагальної діяльності гравців на майданчику залежить від характеру діяльності гандболісток в залежності від виконання ним ігрової функції, стилем гри власної команди та команди суперників.

Ключові слова: гандболістки; змагання; амплуа; інтенсивність; активність; точність; ефективність; надійність.

Вступ. Постійний розвиток та інтенсифікація спортивної діяльності в сучасному спорті пред'являє нові вимоги до якості та ефективності побудови тренувального процесу та активного керування ним. На сьогодні змагання високого рівня практично не можливо уявити без запеклої боротьби в умовах постійних і швидкісних змін ігрових

ситуацій. Для ефективного керування змагальним процесом тренерам необхідно чітко та об'єктивно розуміти та оцінювати ефективність виконання певних ігрових дій спортсменами. Для цього в командах існують спеціальні фахівці, які повинні оцінити якість виконання ігрових дій та визначити шляхи щодо її підвищення (Granero-Gallegos, Gomez-Lopez, Rodriguez-Suarez, Arturo-Abraldes, Alesi, & Bianco, 2017; Krahenbuhl, & Lucas, 2020).

На думку Л.А. Латишкевича, І.Є. Турчина виконання ігрових завдань

вимагає відповідної їх оцінки. Оцінка ігрових дій повинна відображати якість виконання основних дій, тобто раціональність, ефективність, активність та надійність (Латышкевич, & Турчин, 1997).

Визначення корисної діяльності гандболісток в грі дозволить дати якісну характеристику вкладу окремих гандболісток в загальну результативність команди, а також надає можливість об'єктивно оцінити ефективність їх дій.

Ігрова діяльність гандболісток складається з великої кількості ігрових показників, як в захисті, так і в нападі. Тому, на відміну від індивідуальних видів спорту з метрично вимірюваним спортивним результатом в гандболі під час контролю повинна враховуватись активність та результативність техніко-тактичних дій окремих гравців, ланок, команди в цілому.

Тому дослідження питань оцінки корисної діяльності гандболісток саме під час змагальної діяльності безумовно підкреслюють актуальність даного дослідження.

Дослідження, в яких проводився аналіз точності виконання ігрових дій на гандбольному майданчику почали проводитись ще в минулому сторіччі. Так, Л.А. Латышкевич, І.С. Турчин при огляді наукових проблем, які відносяться до оцінки ефективності ігрових дій у гандболі, вказують на те, що з одного боку існують різноманітні підходи до розробки даної тематики, а з другого боку немає єдиної методології дослідницьких процедур. Оцінка корисної діяльності гравців в основному відбувалась на основі визначення статистичних показників гри без використання комплексного підходу (Латышкевич, & Турчин, 1997).

Ж. Л. Козіна, В. Ф. Слюсарев, Є. П. Волков стверджують, що принцип комплексності є методологічною основою оцінки підготовленості гандболісток. Достовірність даної оцінки значно зростає, якщо рівень фізичної, технічної та тактичної підготовленості гандболісток поєднується з показниками їх змагальної

діяльності (Козіна, Слюсарев, & Волков, 2004).

Проблема змагальної діяльності гандболістів турбує багатьох науковців. Відмічається відсутність залежності від кількості зіграних матчів гандболістами-юніорами на міжнародному рівні із покращенням майстерності (Bjorndal, Luteberget, & Holm, 2018). Як вважають Catalin P. M., Ion M., Gheorghe S., Julien F. L. найбільш ефективним підходом до покращення спортивних результатів в гандболі є індивідуальне навчання техніко-тактичним елементам, бо наочні і вербальні методи в тренуванні юних гандболістів не призводять до позитивних зрушень (Ferrari, Borges, Teixeira, & Maroques, 2018).

Ефективність змагальної діяльності в гандболі пов'язана з мотиваційним кліматом в команді (Granero-Gallegos, Gomez-Lopez, Rodriguez-Suarez, Arturo-Abraldes, Alesi, & Bianco, 2017); з фізичною підготовленістю (Ivaskevych, Fedorchuk, Petrushevskiy, Borysova, Ivaskevych, Kohut, Marynych, & Tukaiev, 2020; Жосан, Стрикаленко, & Шалар, 2014; Кочубей, Стрикаленко, & Шалар, 2014; Стрикаленко, Шалар, & Гузар, 2020); із правильно організованим відбором, визначенням (змінюю) амплуа гравців (Krahenbuhl, & Leonardo, 2020).

На якість змагальних дій впливають передзмагальна підготовка, де важливим є формування реалістично-цінісних очікувань на основі самооцінки гандболістів перед кожною грою (Popovych, Zavatkyi, Tsiuniak, Nosov, Zinchenko, Mateichuk, Zavatkyi, & Blynova, 2020; Popovych, Blynova, Savchuk, Zasenko, & Prokhorenko, 2020).

Наші попередні дослідження довели важливість розвитку інтелекту у гандболісток різного ігрового амплуа (Стрикаленко, & Шалар, 2017; Strykalenko, Zhosan, & Shalar, 2017; Strykalenko, Shalar, Huzar, Yuskiv, Silvestrova, & Holenco, 2020), вольових якостей (Шалар, Жосан, Шум, & Стрикаленко, 2014; Shalar, Strykalenko, Huzar, Homenko, & Popovich, 2019) та психологічної сумісності у гандбольній команді (Шалар, Снопина, &

Стрикаленко, 2010; Гузар, Шалар, & Мордюк, 2016).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: наукова робота є складовою науково-дослідної теми кафедри олімпійського та професійного спорту Херсонського державного університету «Оптимізація навчально-тренувального процесу спортсменів різної кваліфікації» (№ 0116U005791).

Мета дослідження – визначити ефективність ігрової діяльності гандболісток вищої ліги та встановити особливості їх дій в залежності від ігрового амплуа.

Завдання роботи: 1. Визначити ефективність ігрової діяльності гандболісток команд вищої ліги; 2. Дослідити особливості ігрової діяльності гандболісток різних ігрових амплуа команди ХДУ-Дніпрянка.

Матеріал і методи дослідження.

Для вирішення поставлених завдань ми обрали контингент дослідження, яким склали студентки, що грають за команду Херсонського державного університету в жіночому чемпіонаті України вищої ліги.

Під час вивчення контингенту дослідження зазначимо, що більшість гравців, які виступають в команді є вихованками Херсонського вищого училища фізичної культури і тренувались у різних тренерів. Всі гравці, які приймали участь в дослідженні навчаються Херсонському державному університеті. Практично всі гандболістки мають досвід виступу на змаганнях національного рівня.

До складу команди входять 15 гандболісток. Всього в команді грають два воротарі, п'ять напівсередніх, два розігруючих, два лінійних та чотири крайні гандболістки. Зазначена кількість гравців дозволяє команді показувати максимально ефективний, для її рівня, гандбол. В збірній команді Херсонського державного університету існує чітко організована та збалансована лінія захисту та нападу. Керівництво командою здійснюють досвідчені фахівці.

Дослідження особливостей змагальної діяльності гандболісток відбувалось під

час участі команди в змаганнях чемпіонату України серед жіночих команд вищої ліги.

Для визначення особливостей змагальної діяльності ми фіксували різні технічні прийоми та тактичні дії: в нападі – передачі м'яча партнерам на різну дистанцію, в різному напрямку, ведення м'яча по майданчику, індивідуальні обіграння, кидки м'яча по воротам; в захисті – перехоплення м'яча, блокування, відбір м'яча без порушення правил, тощо. Також до розрахунку бралась якість виконання дії. Дія вважалась позитивною коли передача виконана точно, обвідка вдалась, м'яч перехоплений або відібраний, кидок точний та ін., в іншому випадку (якщо передача неточна, м'яч втрачений, м'яч не перехоплений, гравець не завадив супернику виконати будь-яку дію, що призвело до загострення ситуації для власної команди, кидок по воротам неточний та ін.) дія вважається негативною.

Всі отримані в ході аналізу гри дані заносились в спеціальні протоколи. Серед основних характеристик необхідно виділити наступні: тривалість участі гандболістки в грі, кількість виконаних кидків та кількість забитих м'ячів, загальна кількість всіх техніко-тактичних дій, кількість позитивних та негативних дій окремо, кількість балів за всі виконання техніко-тактичні дії та окремо за позитивні та негативні, інтенсивність гри, яка визначалась за допомогою прорахунку кількості техніко-тактичних дій (ТТД) на хвилину гри; активність гри прораховувалась у відсотках від оптимальних характеристик змагальної діяльності; відсоток неякісно виконаних дій в результаті яких відбулась втрата м'яча; точність виконання техніко-тактичних дій; ефективність та надійність ігрових дій, яка визначалась в діапазоні від 0 до 1 балу; інтегральний показник змагальної діяльності в грі, який також обмежувався коридором від 0 до 1 бали, та підсумкова оцінка, яка визначалась за загальним вкладом дій гандболістки в конкретну гру.

Результати дослідження та їх обговорення. Результати дослідження

показників ефективності ігрових команд Львова, Миколаєва та Херсону представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Особливості загальнокомандних показників ефективності ігрових дій в жіночих гандбольних командах України

Критерії оцінювання	команда Львову	команда Миколаєва	команда Херсону
Інтенсивність, бали	0,71	0,68	0,41
Брак, %	19	17	27
Оцінка активності, бали	0,73	0,65	0,47
Оцінка точності, бали	0,7	0,76	0,46
Оцінка ефективності, бали	0,57	0,42	0,54
Оцінка надійності, бали	0,6	0,63	0,57
Оцінка змагальної діяльності, бали	0,62	0,55	0,38

Аналізуючи отримані результати встановлено, що найбільша інтенсивність на майданчику спостерігається у гандболісток із команди Львова (0,71) та Миколаєва (0,68). Найнижча інтенсивність у спортсменок з команди Херсона (0,41). Показники інтенсивності можуть вказувати на рівень фізичної підготовленості тому, що для тривалого виконання певних дій на майданчику необхідно мати високий рівень функціональної підготовленості та рівень розвитку витривалості.

Аналіз результатів проведеного дослідження довів, що самий високий показник ефективності на гандбольному майданчику мають гравці львівської команди (0,57 бали), незначно менше гравці херсонської команди (0,54 бали). Результати команди з м. Миколаєва суттєво відрізняється і становить 0,42 бали відповідно. Отримані результати підтверджуються якістю гри команд (кількість закинутих та пропущених м'ячів) та відповідно із загальним результатом на змаганнях, положенням команд в турнірній таблиці чемпіонату.

Узагальнюючи проведене дослідження зазначимо, що корисна діяльність під час змагань залежить від інтенсивності та активності ігрових дій, якості виконання технічних елементів (браку та точності виконання техніко-тактичних дій), ефективності та надійності в грі на гандбольному майданчику.

Так, найвища інтенсивність та активність гри спостерігалася в команді зі Львова, самий високий рівень контролю над м'ячом та якість виконання техніко-

тактичних дій – в команді з міста Миколаєва. Надійність ігрових дій практично в усіх командах була однаковою. Відповідно з вище зазначеним найвища оцінка змагальної діяльності встановлена в команді м. Львова.

За допомогою порівняння отриманих результатів, було визначено особливості змагальної діяльності гандболісток ХДУ-Дніпрянка різних ігрових амплуа. Результати порівняння інтенсивності та активності ігрових дій під час гри представлені на рисунку 1.

Порівнюючи отримані результати встановлено, що інтенсивність змагальної діяльності протягом гри найвища у півсередніх гравців – 0,72 бали, дещо менша інтенсивність дій припадає на діяльність розігруючих – 0,69 балів та крайніх – 0,63 бали, самий низький показник інтенсивності у лінійних гравців – 0,48 балів.

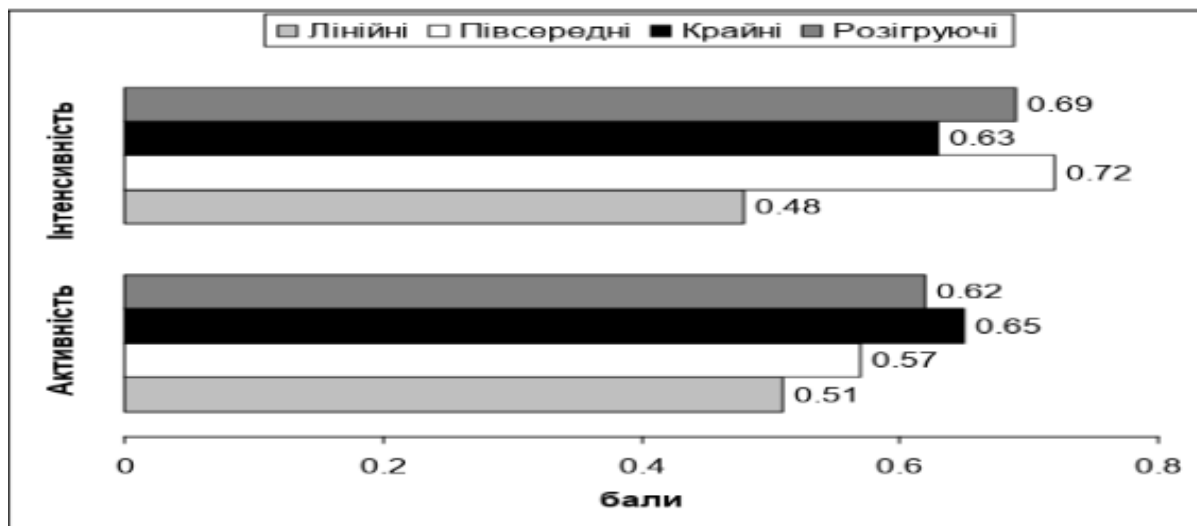
Отримані результати мають виключно середньостатистичний показник, так як в кожній окремій грі показники можуть відрізнятися в залежності від особливостей тактики гри суперників, стилю ведення змагальних дій, рівня підготовленості гандболісток до конкретних змагань і конкретної гри.

Активність змагальної діяльності гандболісток протягом гри також суттєво відрізняється в залежності від функцій, які виконує спортсменка. Найбільші показники інтенсивності змагальної діяльності протягом гри притаманні крайнім гравцям (0,65 балів) та розігруючим гандболісткам (0,62 бали). Показники активності лінійних та

півсередніх гандболісток складають 0,51 та 0,57 бали, відповідно.

Висока активність крайніх нападаючих гравців пов'язана з тим, що протягом матчу їм потрібно значну кількість раз відкритися для отримання м'яча. Розігруючі спортсменки повинні активно виконувати індивідуальні дії, так

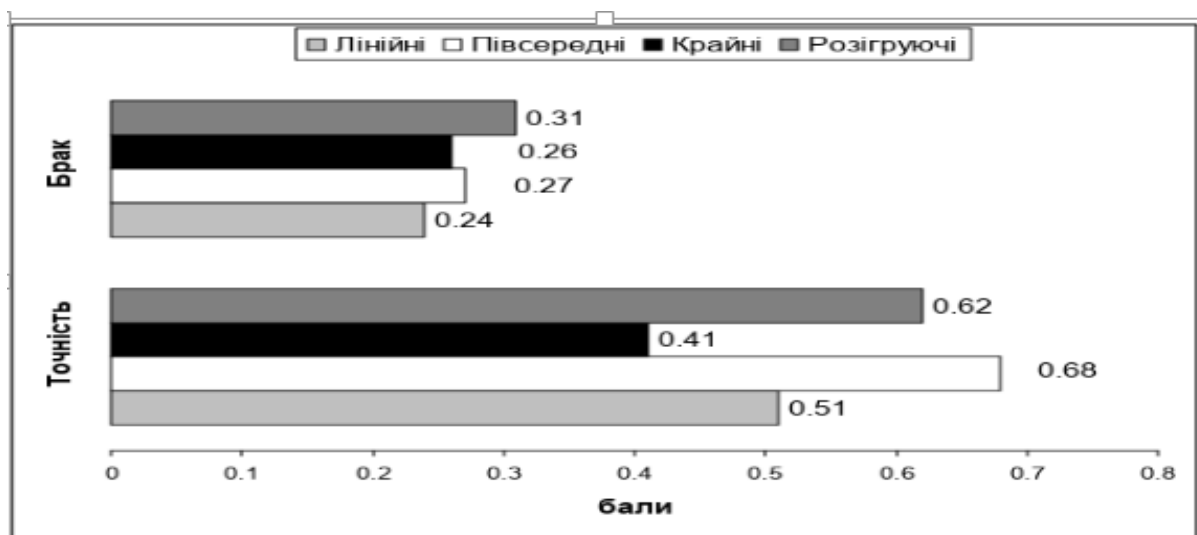
як є диригентами побудови загальнокомандних атакуючих дій і від їх активності залежить ефективність гри всієї команди. Проте розходження в результатах активності ігрових дій між лінійними та напівсереними гравцями незначна.

Рис. 1. Порівняння показників активності та інтенсивності виконання ігрових дій гандболісток різного амплуа протягом гри

Наступними складовими визначення особливостей ігрової діяльності гандболісток є точність та якість виконання техніко-тактичних дій.

Показники відсотку браку та точність виконання техніко-тактичних дій гандболісток представлено на рисунку 2.

Рис. 2. Порівняння показників точності та браку виконання ігрових дій гандболісток різного амплуа протягом гри

Аналізуючи результати якості виконання техніко-тактичних дій гравців різного ігрового амплуа зазначимо, що найбільш висока точність виконання

техніко-тактичних дій у півсередніх (0,68 бали) та розігруючих (0,62 бали) гравців. Відповідно, що у гандболісток даних амплуа відмічено і самий високий відсоток

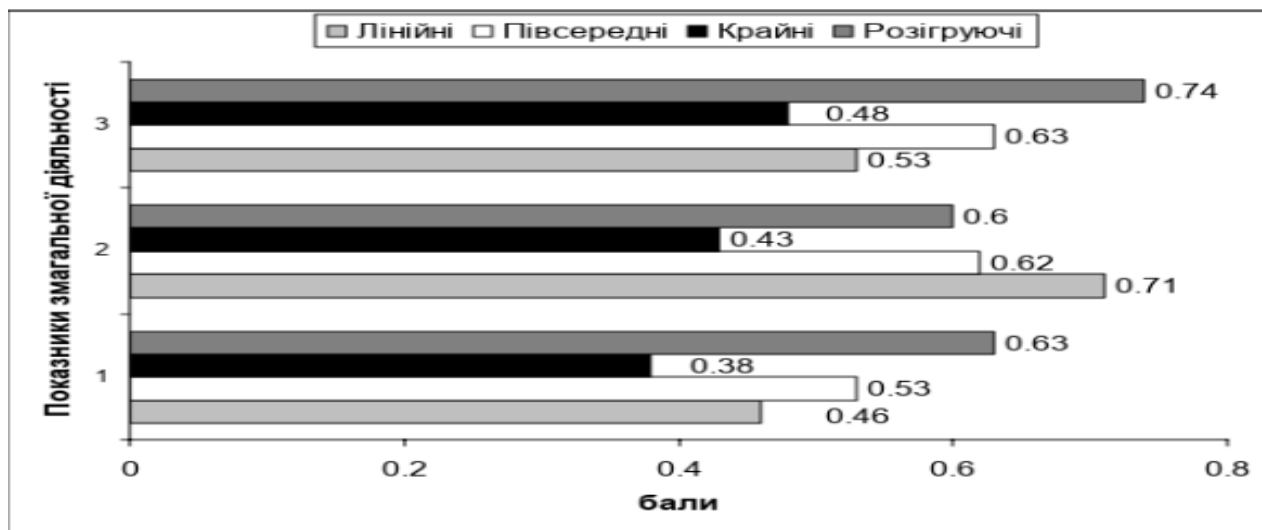
браку при виконання ігрових дій. Точність ігрових дій лінійних гравців складає 0,51 бали, а самий низький показник якості техніко-тактичних дій у крайніх нападників – 0,41 бали. Відсоток браку в крайніх та лінійних гравців не суттєво відрізняється і становить 0,26 та 0,24 бали, відповідно.

Отримані в ході дослідження розходження між результатами обумовлені особливостями ігрової діяльності. Так, висока точність передач, а відповідно й високий відсоток браку відмічено у півсередніх та розігруючих гравців, що обумовлено виконанням ними протягом гри значної кількості техніко-тактичних дій. Лінійні гравці виконують функцію руйнівників, тому їх гра не відрізняється високою технічною складністю, проте помилка в грі може призвести до гольового моменту біля власних воріт.

У крайніх гравців відзначено низький

рівень точності та високий рівень браку, обумовлений тим, що більшість техніко-тактичних дій в їх діях пов'язані з кидками м'яча по воротах, і у випадку промаху дія є не результативною. Взагалі відсоток часу, який спортсменки даного амплуа знаходяться з м'ячем, та кількість передач у крайніх гравців значно нижча в порівнянні з ідентичними показниками півсередніх та розігруючих гравців.

Невід'ємними компонентами оцінки ігрової діяльності в гандболі є визначення ефективності та надійності гравців. За результатами даних показників визначається і загальна оцінка ігрової діяльності. Тому в ході подальшого дослідження було вивчено коефіцієнт даних критеріїв. Результати порівняння оцінки ефективності, надійності та ефективності ігрової діяльності представлені на рисунку 3.

1 – оцінка ефективності; 2 – оцінка надійності; 3 – загальна оцінка ТТД протягом гри

Рис. 3. Порівняння показників ефективності, надійності та загальної оцінки ТТД гандболісток різного амплуа протягом гри

З результатів наведених на рисунку видно, що найбільш ефективними в команді є дії розігруючих гравців (0,63 бали) та півсередніх (0,53 бали). Ефективність дій лінійних гравців дещо нижча і становить 0,46 бали. У крайніх гравців ефективність виконання ігрових дій доволі низька і становить 0,38 бали. Отримані результати пояснюються тим, що розігруючі та півсередні є універсальними гравцями і виконують

індивідуальні ігрові дії безпосередньо по центру майданчика, як в атаці так і в захисті, а відповідно є максимально ефективними для команди. В більшості випадків лінійні гравці виконують свою функцію краще ніж крайні. Це пов'язано з незначною кількістю техніко-тактичних дій, а також з незначним арсеналом технічних елементів крайніх гравців, які були продемонстровано у іграх. Ефективність гри крайніх гравців перш за

все залежить від закинутих м'ячів у ворота суперників, які є не стабільним показником протягом гри.

Стосовно надійності в виконання ігрових прийомів зазначимо, що найбільший результат отримано лінійними гравцями – 0,71 бали, дещо менші показники спостерігаються у півсередніх – 0,62 бали та розігруючих гравців – 0,6 бали, а найнижчий показник надійності отримано у крайніх нападників – 0,43 бали.

Взагалі надійність виконання змагальних дій залежить від низки факторів: можливостей гравців, тактичних взаємодій гандболісток в команді, відповідальності та старанності при виконанні технічного прийому, вміння передбачити ситуацію на майданчику та особливостей ведення ігрових дій командою суперника. Підсумковою оцінкою ігрової діяльності є раціональне поєднання всіх перерахованих компонентів. Саме інтегроване сприйняття всіх критеріїв ігрової діяльності гравців різного амплуа дозволить об'єктивно дослідити загальну корисність гандболісток в грі та визначити їх особливості.

За результатами нашого дослідження встановлено, що найбільшу користь для власної команди приносять розігруючі гравці (0,74 бали). Не зважаючи на те, що вони за жодним із показників не були максимально корисними, в загальному підрахунку їх дії були найрезультативнішими. Саме від їх ігрових дій залежить підсумковий результат в грі. Також високі показники загальної ефективності під час ігрової діяльності мають півсередні гравці (0,63 бали). Ігрова діяльність крайніх (0,48 бали) та лінійних (0,53 бали) гравців не відрізняється високими показниками надійності, точності та ефективності. Проте від раціонального поєднання їх діяльності з

партнерами по команді доволі часто залежать ігрові показники та перемога над суперником.

Висновки.

1. Корисна діяльність гравців під час змагань залежить від інтенсивності та активності ігрових дій, якості виконання технічних елементів (браку та точності виконання техніко-тактичних дій), ефективності та надійності в грі.
2. Найвищу інтенсивність та активність гри виявлено в команді м. Львова, найвищий рівень контролю над м'ячем та якість виконання техніко-тактичних дій – в команді м. Миколаєва, ефективність дій на майданчику значно гірше в команді Херсону, проте надійність ігрових дій практично в усіх командах однакова.
3. Встановлено, що найбільші значення, щодо індивідуальної корисності на майданчику, мають розігруючі гравці – 0,74 бали, дещо менші значення у півсередніх – 0,63 бали, низькі показники притаманні лінійним та крайнім гравцям (0,53 та 0,48 балів, відповідно).
4. Доведено, що особливість змагальної діяльності гравців на майданчику залежить від характеру діяльності гандболісток в залежності від виконання ним ігрової функції, стилю гри власної команди та команди суперників.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у визначенні взаємозв'язку між різними показниками змагальної діяльності гандболісток.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Гузар, В.М., Шалар, О.Г., & Мордюк, Д. (2016). Міжособистісні відношення гандболісток і їх вплив на змагальну діяльність. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*, 139, (2), 218-222.

- Жосан, И.А., Стрикаленко, Е.А., & Шалар, О.Г. (2014). Методика развития и комплексный контроль скоростно-силовых качеств гандболисток высокого класса. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 9, 24-29.
- Козіна, Ж.Л., Слюсарев, В.Ф., & Волков, Є.П. (2004). Факторна структура підготовленості гандболістів високого класу. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 13, 39-47.
- Кочубей, Ю.А., Стрикаленко, Є.А., & Шалар, О.Г. (2014). Аналіз фізичної підготовленості баскетболістів високого класу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*, 6 (49), 55-63.
- Латышкевич, Л.А., & Турчин, И.Е. (1997). *Особенности подготовки гандболистов высокой квалификации*. Киев : Основа.
- Стрикаленко, Є.А., & Шалар, О.Г. (2017). Вплив інтелектуальних здібностей на ефективність змагальної діяльності гандболисток високого класу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*, 147, (2), 255-258.
- Стрикаленко, Є.А., Шалар, О.Г., & Гузар, В.М. (2020). Ефективність методики розвитку спеціальної витривалості юних гандболисток. *Спортивні ігри*, 4 (18), 116, 84-94. doi: 10.15391/si.2020-4.08
- Strykalenko, Yevgeniy, Zhosan, Ihor, & Shalar, Oleh (2017). Intellectual abilities high-end handball players of different playing roles. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 4(40), 128-133.
- Шалар, О., Жосан, І., Шум, Д., & Стрикаленко, Є. (2014). Властивості темпераменту і волі гандболисток різного ігрового амплуа. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 3, 40-43.
- Шалар, О.Г., Снопова, Ю.А., & Стрикаленко, Е.А. (2010). Психологическая совместимость женской гандбольной команды. *Физическое воспитание студентов*, 1, 109-112.
- Bjorndal, Ch.T, Luteberget, L.S. & Holm, S. (2018). The Relationship Between Early and Senior Level Participation in International Women's and Men's Handball. *Journal of Human Kinetics*, 63(1), 73-84. doi 10.2478/hukin-2018-0008.
- Catalin, P.M., Ion, M., Gheorghe, S. & Julien, F.L. (2018). Identification of particularities of the conception and application of training programs of goalkeepers specialized in the performance handball. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(4), 2248-2252. doi:10.7752/jpes.2018.04338
- Ferrari, S.F, Borges, P.H., Teixeira, D. & Maroques, P.G. (2018). Impact of verbal instruction and demonstration methods on self-efficacy and motor learning in inexperienced handball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(2), 816-820. doi:10.7752/jpes.2018.02120.
- Granero-Gallegos, A., Gomez-Lopez, M., Rodriguez-Suarez, N., Arturo-Abraldes, J., Alesi, M. & Bianco, A. (2017). Importance of the Motivational Climate in Goal, Enjoyment, and the Causes of Success in Handball Players. *Frontiers in Psychology*, 8. doi 10.3389/fpsyg.2017.02081
- Ivaskevych, D., Fedorchuk, S., Petrushevskyi, Ye., Borysova, O., Ivaskevych, O., Kohut, I., Marynych, V. & Tukaiev, S. (2020). Association between competitive anxiety, hardiness, and coping strategies: a study of the national handball team. *Journal of Physical Education and Sport*, 20 (Supplement issue 1), 359-365. doi:10.7752/jpes.2020. s1051
- Krahenbuhl, Tathyane, & Lucas, Leonardo (2020). The relative age effect: coaches' choices as evidence of social influence on youth handball. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(5), Art 337, 2460-2467. doi:10.7752/jpes.2020.05337
- Popovych, Ihor, Blynova, Olena, Savchuk, Oleksandr, Zasenکو, Viacheslav, & Prokhorenko, Lesia (2020). Expectations of a winning result in women's handball team: comparison of different age groups. *Journal of Physical Education and Sport*, 20 (5), Art 369, 2709-2717. doi: 10.7752/jpes.2020.05369
- Popovych, Ihor, Zavatykyi, Vadym, Tsiuniak, Oksana Nosov, Pavlo, Zinchenko, Serhii, Mateichuk, Vadym, Zavatykyi, Yurii, & Blynova, Olena (2020). Research on the types of pre-game

expectations in the athletes of sports games. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(1), Art 6, 43-52. doi:10.7752/jpes.2020.01006

Shalar, Oleh, Strykalenko, Yevhenii, Huzar, Viktor, Homenko, Yladioslav, & Popovich, Tatyna (2019). Psychological readiness of handball players for the competition. *Sport science international scientific journal of kinesiology*, 12, issue 1, 95-102.

Strykalenko, Yevhenii, Shalar, Oleh, Huzar, Viktor, Yuskiv, Serhii, Silvestrova, Hanna, & Holenco, Nina (2020). The correlation between intelligence and competitive activities of elite female handball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(1), 63-70, doi:10.7752/jpes.2020.01008

Стаття поступила до редакції: 07.01.2021.

Опублікована: 05.02.2021.

Анотація. Стрикаленко Є.А., Шалар О.Г., Гузар В.М., Хоменко В.В. **Особенности соревновательной деятельности гандболисток команды высшей лиги ХГУ-Днепрянка.** Цель – определить эффективность игровой деятельности гандболисток высшей лиги и установить особенности их действий в зависимости от игрового амплуа. **Материал и методы.** Контингент исследования составили 15 студенток-гандболисток, которые играют за команду ХГУ-Днепрянка в женском чемпионате Украины высшей лиги. Исследование особенностей игровой деятельности гандболисток происходило во время участия команды в соревновательных играх с разными соперниками, что позволило объективно определить приоритетные направления игры студенческой гандбольной команды. Продолжительность исследования: май-октябрь 2020 года. Для определения особенностей игровой деятельности велась фиксация различных технических приемов и тактических действий в нападении: количество передач мяча партнерам на разную дистанцию, в разном направлении, ведение мяча по площадке, индивидуальные обыгрывания, броски мяча по воротам; в защите: перехват мяча, блокировки, отбор мяча без нарушения правил и тому подобное. Были исследованы показатели всех игроков и сгруппированы по выполняемым игровым функциям: разыгрывающие, полусредние, линейные, крайние игроки. **Результаты исследования.** Установлено, что интенсивность соревновательной деятельности в течении игры самая высокая у полусредних игроков – 0,72 балла, несколько меньшая интенсивность действий приходится на деятельность разыгрывающих – 0,69 баллов и крайних – 0,63 балла и самый низкий показатель интенсивности у линейных игроков – 0,48 баллов. Анализируя результаты качества выполнения технико-тактических действий игроков всех игровых амплуа можно отметить, что наиболее высокая точность у полусредних (0,68 балла) и разыгрывающих (0,62 балла) игроков. Соответственно у гандболисток данных амплуа отмечен и самый высокий процент брака при исполнении соревновательных действий. Точность игровых действий линейных игроков составляет 0,51 балла, а самый низкий показатель качества технико-тактических действий у крайних нападающих (0,41 балл). Процент брака у крайних и линейных игроков не существенно отличается и составляет 0,26 и 0,24 балла, соответственно. **Выводы:** установлено, что наибольшие значения, по индивидуальной полезности на площадке, имеют разыгрывающие игроки – 0,74 балла, несколько меньшие значения у полусредних – 0,63 балла, низкие показатели характерны линейным и крайним игрокам (0,53 и 0,48 баллов, соответственно). Доказано, что особенность игровой деятельности игроков на площадке зависит от характера деятельности гандболисток в зависимости от выполнения ими игровой функции, стиля игры собственной команды и команды соперников.

Ключевые слова: гандболистки; соревнования; амплуа; интенсивность; активность; точность; эффективность; надежность.

Abstract. Strikalenko Y., Shalar O., Huzar V., Homenko V. **Features of the competitive activity of female handball players of the Higher League of the team KhSU-Dnepryanka.** The purpose is to determine the effectiveness of the playing activity of female handball players of the

*Higher League and establish the features of their actions depending on the playing role. **Material and methods.** The contingent of the research was 15 female students-handball players who play for the team KhSU-Dnepryanka in the women's championship of Ukraine of the Higher league. The study of the features of the playing activity of female handball players took place during the team's participation in competitive games with different rivals, which made it possible to determine objectively the priority areas of the game of the student's handball team. The research duration: May-October, 2020. To determine the peculiarities of play activity, various technical techniques and tactical actions were recorded in the attack: the number of passes to partners at different distances, in different directions, dribbling on the playground, individually keep the ball, ball throws on the goal; in defense: steals, blocking, tackles without violating the rules, etc. The indicators of all players were investigated and grouped by the performed playing functions: playmakers, right back and left back, pivots, wingers. **Results of the research.** It was established that the intensity of the competitive activity during the game is the highest among right back and left back – 0,72 points, slightly lower intensity of actions falls on the activity of playmakers – 0,69 points and wingers – 0,63 points and the lowest intensity indicator among pivots – 0,48 points. Analyzing the results of the quality of performance of technical and tactical actions of players of all playing roles, it can be noted that the highest accuracy is for right back and left back (0,68 points) and playmakers (0,62 points). Accordingly, female handball players of these roles also have the highest percentage of defects in the performance of competitive actions. The accuracy of the game actions of pivots is 0,51 points and the lowest quality indicator of technical and tactical actions in wingers (0,41 points). The percentage of defects among wingers and pivots doesn't differ significantly and is 0,26 and 0,24 points, respectively. **Conclusions:** it was established that the highest values, in terms of the individual usefulness on the playground, are playmakers – 0,74 points, slightly lower values for right back and left back – 0,63 points, low indicators are characteristic of wingers and pivots (0,53 and 0,48 points, respectively). It was proved that the peculiarity of the players' playing activity on the playground depends on the nature of the handball players' activities, depending on their performance of the game function, the style of play of their team, and the team of opponents.*

Key words: handball players; competitions; role; intensity; activity; accuracy; efficiency; reliability.

References

- Guzar, V.M., Shalar, O.G., & Mordjuk, D. (2016). Mizhosobystisni vidnoshennja gandbolistok i i'h vplyv na zmagal'nu dijal'nist' [Interpersonal relations of handball players and their influence on competitive activities]. *Visnyk Chernigivs'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu imeni T.G. Shevchenka* [Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko], no 139, (2), 218-222. [in Ukrainian].
- Zhosan, I.A., Strikalenko, E.A., & Shalar, O.G. (2014). Metodika razvitija i kompleksnyj kontrol' skorostno-silovyh kachestv gandbolistok vysokogo klasa [Methods of development and complex control of speed-strength qualities of high class handball players]. *Pedagogika, psihologija ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vihovannja i sportu* [Pedagogy, Psychology and Medical-Biological Problems of Physical Education and Sports], no 9, 24-29. [in Russian].
- Kozina, Zh.L., Sljusarev, V.F., & Volkov, Je.P. (2004). Faktorna struktura pidgotovlenosti gandbolistiv vysokogo klasu [Factor structure of preparedness of handball players of high class]. *Pedagogika, psihologija ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vihovannja i sportu* [Pedagogy, Psychology and Medical-Biological Problems of Physical Education and Sports], no 13, 39-47. [in Ukrainian].
- Kochubej, Ju.A., Strykalenko, Je.A., & Shalar, O.G. (2014). Analiz fizychnoi' pidgotovlenosti basketbolistiv vysokogo klasu [Analysis of the fitness of elite basketball]. *Naukovyj chasopys Nacional'nogo pedagogichnogo universytetu imeni M.P. Dragomanova* [Scientific journal of National Pedagogical University names M.P. Drahomanov Scientific journal of

- National Pedagogical University names M.P. Drahomanov], no 6 (49), 55-63. [in Ukrainian].
- Latyshkevich, L.A., & Turchin, I.E. (1997). *Osobennosti podgotovki gandbolistov vysokoj kvalifikacii* [Features of training highly qualified handball players]. 132. Kiev : Osнова. [in Russian].
- Strykalenko, Je.A., & Shalar, O.G. (2017). Vplyv intelektual'nyh zdbnostej na efektyvnist' zmagal'noi' dij'al'nosti gandbolistok vysokogo klasu [Influence of intellectual abilities on the effectiveness of competitive activities of high-end handball players]. *Visnyk Chernigivs'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu imeni T.G. Shevchenka* [Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko, Issue], no 147, (2), 255-258. [in Ukrainian].
- Strykalenko, Je.A., Shalar, O.G., & Guzar, V.M. (2020). Efektyvnist' metodyky rozvytku special'noi' vytryvalosti junyh gandbolistok [The effectiveness of the method of developing special endurance of young handball players]. *Sportyvni igry* [Sports Games], no 4 (18), 116, 84-94. doi: 10.15391/si.2020-4.08. [in Ukrainian].
- Strykalenko, Yevgeniy, Zhosan, Ihor, & Shalar, Oleh (2017). Intellectual abilities high-end handball players of different playing roles [Intellectual abilities high-end handball players of different playing roles]. *Fizychne vyhovannja, sport i kul'tura zdorov'ja u suchasnomu suspil'stvi* [Physical fitness, sport and culture of health in a modern suspension], no 4(40), 128-133. [in Ukrainian].
- Shalar, O., Zhosan, I., Shum, D., & Strykalenko, Je. (2014). Vlastyvosti temperamentu i voli gandbolistok riznogo igrovogo amplua [Characteristics of temperament and will of handball players of different game roles]. *Sportyvnyj visnyk Prydniprov'ja* [Sport Bulletin Dnieper Sport Bulletin Dnieper], no 3, 40-43.
- Shalar, O.G., Snopova, Ju.A., & Strikalenko, E.A. (2010). Psihologicheskaja sovmestimost' zhenskoj gandbol'noj komandy [Psychological compatibility of women's handball team.]. *Fizicheskoe vospitanie studentov* [Physical education of students], no 1, 109-112. [in Russian].
- Bjorndal, Ch.T, Luteberget, L.S. & Holm, S. (2018). The Relationship Between Early and Senior Level Participation in International Women's and Men's Handball. *Journal of Human Kinetics*, 63(1), 73-84. doi 10.2478/hukin-2018-0008.
- Catalin, P.M., Ion, M., Gheorghe, S. & Julien, F.L. (2018). Identification of particularities of the conception and application of training programs of goalkeepers specialized in the performance handball. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(4), 2248-2252. doi:10.7752/jpes.2018.04338
- Ferrari, S.F, Borges, P.H., Teixeira, D. & Maroques, P.G. (2018). Impact of verbal instruction and demonstration methods on self-efficacy and motor learning in inexperienced handball players. *Journal of Physical Education and Sport*, no 18(2), 816-820. doi:10.7752/jpes.2018.02120.
- Granero-Gallegos, A., Gomez-Lopez, M., Rodriguez-Suarez, N., Arturo-Abraldes, J., Alesi, M. & Bianco, A. (2017). Importance of the Motivational Climate in Goal, Enjoyment, and the Causes of Success in Handball Players. *Frontiers in Psychology*, no 8. doi 10.3389/fpsyg.2017.02081
- Ivaskevych, D., Fedorchuk, S., Petrushevskiy, Ye., Borysova, O., Ivaskevych, O., Kohut, I., Marynych, V. & Tukaiev, S. (2020). Association between competitive anxiety, hardiness, and coping strategies: a study of the national handball team. *Journal of Physical Education and Sport*, no 20 (Supplement issue 1), 359-365. doi:10.7752/jpes.2020. s1051
- Krahenbuhl, Tathiane, & Lucas, Leonardo (2020). The relative age effect: coaches' choices as evidence of social influence on youth handball. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(5), no 337, 2460-2467. doi:10.7752/jpes.2020.05337

- Popovych, Ihor, Blynova, Olena, Savchuk, Oleksandr, Zasenکو, Viacheslav, & Prokhorenko, Lesia (2020). Expectations of a winning result in women's handball team: comparison of different age groups. *Journal of Physical Education and Sport*, no 20(5), Art 369, 2709-2717. doi: 10.7752/jpes.2020.05369
- Popovych, Ihor, Zavatkyyi, Vadym, Tsiuniak, Oksana Nosov, Pavlo, Zinchenko, Serhii, Mateichuk, Vadym, Zavatkyyi, Yurii, & Blynova, Olena (2020). Research on the types of pre-game expectations in the athletes of sports games. *Journal of Physical Education and Sport*, no 20 (1), Art 6, 43-52. doi:10.7752/jpes.2020.01006
- Shalar, Oleh, Strykalenko, Yevhenii, Huzar, Viktor, Homenko, Yladi Slav, & Popovich, Tatyna (2019). Psychological readiness of handball players for the competition. *Sport science international scientific journal of kinesiology*, no 12, issue 1, 95-102.
- Strykalenko, Yevhenii, Shalar, Oleh, Huzar, Viktor, Yuskiv, Serhii, Silvestrova, Hanna, & Holenco, Nina (2020). The correlation between intelligence and competitive activities of elite female handball players. *Journal of Physical Education and Sport*, no 20(1), 63-70, doi:10.7752/jpes.2020.01008

Відомості про авторів / Information about the Authors

Стрикаленко Євгеній Андрійович: завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент; Херсонський державний університет; вулиця Університетська, 27, Херсон, Херсонська область, 73000

Стрикаленко Евгений Андреевич: заведующий кафедрой олимпийского и профессионального спорта, кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, доцент; Херсонский государственный университет; улица Университетская, 27, Херсон, Херсонская область, 73000

Yevhenii Strykalenko: *Kherson State University Head of Olympic and Professional Sports Department Candidate of Physical Education and Sport, Associate Professor, 27, 40 Rokiv Zhovtnya St., Kherson, 73000*

orcid.org/0000-0001-7686-8736

E-mail: strikalenko76@gmail.com

Шалар Олег Григорович: доцент кафедри олімпійського та професійного спорту, кандидат педагогічних наук, доцент Херсонський державний університет; вулиця Університетська, 27, Херсон, Херсонська область, 73000

Шалар Олег Григорьевич: доцент кафедры олимпийского и профессионального спорта, кандидат педагогических наук, доцент ХГУ; улица Университетская, 27, Херсон, Херсонская область, 73000

Oleh Shalar: *Kherson State University, Associate Professor of Olympic and Professional Sports Department, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor. 27, 40 Rokiv Zhovtnya St., Kherson, 73000*

orcid.org/0000-0003-1866-9143

E-mail: shalar@ksu.ks.ua

Гузар Віктор Миколайович: кандидат педагогічних наук, доцент; Херсонська державна морська академія, проспект Ушакова, 20, Херсон, Херсонська область, 73009

Гузар Виктор Николаевич: кандидат педагогических наук, доцент; Херсонская государственная морская академия, проспект Ушакова, 20, Херсон, Херсонская область, 73009

Viktor Huzar: *Kherson State Maritime Academy, Associate Professor of Physical Education Department, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, 20, Ushakov Avenue, Kherson, 73009*

orcid.org/0000-0002-4427-2425

E-mail: guzarv59@gmail.com

Хоменко Владислав Вікторович: Херсонська державна морська академія: просп. Ушакова, 20, м. Херсон, Україна, 73009

Хоменко Владислав Викторович: *Херсонская государственная морская академия, проспект Ушакова, 20, Херсон, Херсонская область, 73009*

Homenko Vladislav: *Kherson State Maritime Academy, 20, Ushakov Avenue, Kherson, 73009*

orcid.org/0000-0002-2819-6805

E-mail: vvvladislav8homenko@gmail.com